دانش

مدیر مسؤول

بانو کحال

نخستین مجله زنان در ایران

کتابخانه ملّی جمهوری اسلامی ایران
تهران ۱۳۷۷

دانش

اولین نشریه اختصاصی زنان که به‌صورت هفتگی از ۱۰ رمضان ۱۳۲۸ تا ۲۷ رجب ۱۳۲۹ در ۳۰ شماره ۸ صفحه‌ای ـ به مدیری و صاحب امتیازی خانم دکتر کحال دختر یعقوب جدیدالاسلام همدانی انتشار می‌یافت.

روزنامه در زیر عنوان "دانش" خود را اینگونه معرفی می‌کند:

روزنامه‌ای است اخلاقی. علم خانه‌داری. بچه‌داری. شوهرداری. مفید بحال دختران و نسوان و بکلی از پلتیک و سیاست مملکتی سخن نمی‌راند.

از شماره دوم تا چهارم نام ع. صفوت به عنوان سردبیر در روزنامه قید شده است.

چنانکه خود خانم کحال در معرفی روزنامه تصریح نموده، از جمله مطالب عمده روزنامه را مسائل خانه‌داری و شوهرداری تشکیل می‌دهد و نیز توصیه‌هایی به خانم‌ها دارد برای تنظیم امور خانه و تأمین آسایش و راحتی شوهر و فرزندان و رعایت صرفه‌جویی.

... در ترتیبات راحتی شوهر مواظب باشید، مثلاً غذای او را به‌وقت حاضر نمائید و در زمستان، کرسی یا بخاری او را گرم و حاضر بدارید، اطاق را پاک و تمیز نگاهدارید. کلیةً طوری باشد که وقتی مرد وارد خانه می‌شود از هر جهة راحت باشد... شما اگر از جایی دلتنگی دارید وقتیکه شوهر وارد خانه شد باروی گشاده او را استقبال نموده، تعارفات رسمانه را بجا بیاورید و آن اوقات تلخی را پنهان نمائید، مبادا مرد بیچاره هم از جای دیگر اوقاتش تلخ باشد، وقتیکه خانه آمد بر اوقات تلخی او بیافزائید و حال آنکه باید رفع اوقات تلخی از او بشود...(۲۲).

و در همان حال به تحصیل سواد و علم‌آموزی به عنوان راهگشای بسیاری از مشکلات اشاره نموده و چنین می‌آورد:

خانم نجیبه محترمه اگر سواد ندارد، باید فوراً در پی تحصیل سواد برآید و درس بخواند، زیرا که زن بی‌سواد، صاحب عقل و تمیز نخواهد شد و اگر سواد دارد باید بیشتر اوقات خویش را مصروف روزنامه خواندن نماید. بجهت اینکه، کسیکه روزنامه می‌خواند همه‌چیز می‌داند...(۲۳).

بخشی از مطالب روزنامه را توصیه‌های اخلاقی، تشریح و توصیف اخلاق نیک و بد، خطاب به دختران جوان و نیز لزوم رعایت حدود و مقررات اسلامی و اجتماعی میان مردان و زنان، تشکیل می‌دهد؛ که در قالب مقالات، «مطایبات» و پندهای حکیمانه و نیز داستانهایی که بشکل پاورقی و ادامه دار در روزنامه، می‌آمده، بیان می‌شده:

... باید دختران خوب همیشه در پی دلجویی مردم باشند، اگر بیمار است، از او عیادت نموده، احوال‌پرسی کنند. اگر فقیر است، دستگیری نمایند و اگر محزون است و غمی دارد، او را مشغول نمایند. دیگر لازم نیست به دختران عاقل، جمیع وسایل دلجویی را یاد بدهیم. یکی از صفات خوب، تمجید و

تحسین است، در مقابل هر خوبی که مشاهده می‌نمائید؛ زیرا که یک آفرین سبب تشویق او می‌شود...[۲۴].

و نیز تحت عنوان اخطار به مردان و جوانان بعضی از بی‌مبالاتی‌ها و بی‌حرمتی‌ها را مورد انتقاد قرار داده و به ایشان توصیه می‌کند «**که مردهای ما حرمت و احترامی را که حسب‌الدیانه و نزاکت مجبور به رعایت آن به زنان می‌باشند» هم‌چنان و با وجود «بی‌مبالاتیهایی که در آداب اجتماعیه» ما وجود دارد رعایت نمایند**[۲۵].

از توصیه‌های اکید خانم کحال مسئله «حفظ‌الصحه» خانه و اطفال است که به دلیل آشنایی با اصول بهداشتی و طبی، این موارد را بسیار دقیق تشریح و توضیح می‌نماید.

وی هم‌چنین تربیت اطفال را از آغاز تولد، به عنوان راهگشا و راه حل بسیاری از مشکلات و عقب‌ماندگیهای اجتماعی توضیح می‌دهد.

از این نشریه متأسفانه تنها ۶ شماره به‌دست آمد.

مشخصات نشریه دانش

نوع و روش	:اجتماعی ـ تربیتی
صاحب امتیاز و مدیره	: خانم دکتر کحال
سردبیر	: ع. صفوت
محل انتشار	: طهران
زبان	: فارسی
چاپ ـ قطع	: سربی ـ رحلی
تعداد صفحات	: هر شماره ۶ صفحه
فاصله انتشار	: هفتگی
تاریخ انتشار	: نخستین شماره ۱۰ رمضان ۱۳۲۸
قیمت تک شماره	: طهران یک عباسی (۴ شاهی)؛ سایر ولایات: ۵ شاهی
قیمت اشتراک	: طهران: یکساله: ۱۲ قران، شش‌ماهه: ۷ قران، سه ماهه: ۴ قران
	ولایات داخله: یکساله: ۱۵ قران، شش ماهه: ۹ قران، سه ماهه: ۵ قران
	ممالک خارجه: یکساله: ۷ فرانک، شش ماهه: ۴ فرانک

پی‌نوشت‌ها

۱. بنجامین، سمیونل گرین ویلز. ***ایران و ایرانیان عصر ناصرالدین شاه (سفرنامه بنجامین)***. ص ۸۲. چاپ ۱۹.

۲. تاج‌السلطنه. ***خاطرات تاج‌السلطنه*** (به کوشش منصوره اتحادیه و سیروس سعدوندیان). ص ۱۱.

۳. ملکزاده، مهدی. ***تاریخ انقلاب مشروطیت ایران***. ج ۴. ص ۱۳۴. چاپ ۱۳۲۹.

۴. ***روزنامه مجلس***. شماره ۲. سال اول (۱۳۲۴ هـ.ق.). ص ۲.

۵. ***روزنامه انجمن***. شماره ۴۱. سال اول (۱۳۲۴هـ.ق.). ص ۴.

۶. ***روزنامه ندای وطن***. شماره ۷۰. (۱۳۲۵هـ.ق.). ص ۲ تا ۴.

۷. ***روزنامه شکوفه***. شماره ۱۲. سال سوم (۱۳۳۳هـ.ق.). ص ۱۹۷.

۸. برای اطلاع بیشتر درباره خانم مریم عمید (مزین‌السلطنه) ر.ک. حقیقت، عبدالرفیع، تاریخ سمنان. ص ۶۹۲ تا ۷۰۲. چاپ ۱۳۵۲.

۹. ***روزنامه شکوفه***. شماره ۴. سال اول (۱۳۳۱هـ.ق.). ص ۱۳ ـ ۱۴.

۱۰. همان منبع. شماره ۹. سال دوم (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۱۰۲.

۱۱. همان منبع. شماره ۶. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۲۲-۲۳.

۱۲. همان منبع. شماره ۱۱. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۲۳.

۱۳. همان منبع. شماره ۱۲. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۴۷.

۱۴. همان منبع. شماره ۲۰. سال دوم (۱۳۳۲ هـ.ق.) ص ۱۴۷.

۱۵. همان منبع. شماره ۸. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۳۰.

۱۶. همان منبع. شماره ۶. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۲۳.

۱۷. همان منبع. شماره ۹. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص ۳۳.

۱۸. همان منبع. شماره ۱۵.سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص (۵۸ - ۵۹).

۱۹. همان منبع. شماره ۵. سال اول (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص (۱۹).

۲۰. همان منبع. شماره ۲۳ سال دوم (۱۳۳۱ هـ.ق.) ص (۹۰ - ۹۱).

۲۱. همان منبع. شماره ۶ سال چهارم (۱۳۳۴هـ.ق.) ص (۲۵۷ - ۲۵۸).

۲۲. ***روزنامه دانش***. شماره ۱. سال اول (۱۳۲۸هـ.ق.) ص ۲۸۸.

۲۳. همان منبع. شماره ۱. سال اول (۱۳۲۸هـ.ق.) ص ۲۸۸.

۲۴. همان منبع. شماره ۱. سال اول (۱۳۲۸هـ.ق.) ص ۲۸۶.

۲۵. همان منبع. شماره ۲. سال اول (۱۳۲۸هـ.ق.) ص ۲۹۲.

فهرست مندرجات دانش

سال اول شمارهٔ ۱

بسم ا... الرحمن الرحیم [پیشگفتار] ۲۸۴
حفظ‌الصحه اطفال ۲۸۴
تجربه گران بها است ۲۸۴
طریقه غذا دادن اطفال ۲۸۵
اغذیه مناسب اطفال ۲۸۵
اعلان ۲۸۵-۲۸۶
خطاب به دوشیزگان ۲۸۶
خانه‌داری ۲۸۶-۲۸۷
رسم شوهرداری ۲۸۷-۲۸۸
فواید نور آفتاب عالم تاب ۲۸۸-۲۸۹
ملکه و پنجره‌های سحری ۲۸۹-۲۹۰
مطایبات ۲۹۰

سال اول شمارهٔ ۲

اخطار به مردان و جوانان ۲۹۲
تربیت از گهواره تا لحد همراه است ۲۹۲-۲۹۴
وداع [نمایشنامه] ۲۹۳-۲۹۷
فی مرثیة المرحوم المبرور المغفور النائب السلطنه (عضدالملک علیرضا خان) ۲۹۵
کلمات حکمت‌آمیز ۲۹۵-۲۹۶
جمله‌های لطیف ۲۹۶
توالت ۲۹۶-۲۹۷
مکتوبات ـ اظهار تشکر و اعتراض ۲۹۷
دانش ۲۹۷-۲۹۸
تعزیت و تسلی ۲۹۸
اعلان ۲۹۸

سال اول شمارهٔ ۳

اخطار به مدیره‌های مدارس ۳۰۰

اعلان ۳۰۰
دایه از مادر مهربان‌تر نمی‌شود ۳۰۰-۳۰۲
دلال مزاوجت (از زبان انگلیسی ترجمه شده) ۳۰۶
بسم ا... الرحمن الرحیم ـ بقیه حفظ‌الصحه اطفال (یبوست مزاج ـ ناخوشی اسهال ـ طریقه شیردادن اطفال) .. ۳۰۲-۳۰۴
بقیه نور آفتاب ۳۰۴
بقیه خطاب به دوشیزگان ۳۰۵
صداقت ۳۰۵
رسم زن‌داری ۳۰۵-۳۰۶
اعلان ۳۰۶

سال اول شمارهٔ ۴

اعلان ۳۰۸
بقیه حفظ‌الصحه اطفال ۳۰۸-۳۱۰
حفظ‌الصحه هنگام شیوع وبا (معالجه ـ قسم دیگر وبا و علاج این قسم) ۳۱۰-۳۱۲
بقیه دلالی نکاح [دلال مزاوجت] ۳۱۰-۳۱۴
دختران حفظ بنمایند ـ تحسر کودک نابینا ۳۱۲
بقیه خانه‌داری ۳۱۳-۳۱۴

سال اول شمارهٔ ۵

اعلان ۳۱۶
بقیه دایه از مادر مهربان می‌شود ۳۱۶-۳۱۸
بقیه دلالی نکاح ۳۱۷-۳۲۰
خطاب به دختران ـ غنیمت دانستن و قدر شناختن ۳۱۸-۳۲۰
سرگذشت شوهرکردن خانم جوان ـ سلوک ـ توجه او با فرزندان شوهر ۳۲۰-۳۲۱
بقیه حفظ‌الصحه اطفال (میوه‌جات نارسیده ـ حمام بردن بچه ـ یبوست مزاج ـ خواباندن اطفال ـ
قانون بچه‌داری ـ تربیت) ۳۲۲

سال اول شمارهٔ ۶

نقل از روزنامه انگلیسی موسوم به (حم چت) ـ تدبیر حفظ‌الصحه مادر به طفل خود از حین ولادت تا به سن رشد .. ۳۲۴
خطاب به دختران (کریم ـ غم خوردن ـ کار کردن ـ مرفه‌الحال ـ خوشحالی) ۳۲۴-۳۲۶
بقیه خانه‌داری (تقسیم کار به ایام هفته ـ دفتر حساب و مخارج ـ دستورالعمل رخت شوری) ۳۲۶-۳۳۸
بقیه شوهرکردن خانم جوان به مرد کامل ۳۲۸
حفظ‌الصحه زنان ۳۲۹-۳۳۰
زن‌داری (المرأة ریحانة لیت بقهرمانه) ۳۳۰